

Nr 27

Utlåtande i anledning av väckta motioner om borttagande i kyrkoböcker av anteckning om mental sjukdom.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 187, av herr *Lindström*.

I motionen hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av lagen om folkbokföring att anteckningar om genomgången mental sjukdom avföras ur kyrkböckerna».

Utskottet har vidare behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, nr 196 i första kammaren av herr *Svenungsson* och nr 256 i andra kammaren av fröken *Wetterström* och herr *Carlshamre*.

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för att omedelbart få alla anteckningar om äktenskapshinder på grund av psykisk sjukdom avlägsnade ur församlingsböckerna».

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 2 kap. 5 § *giftermålsbalken* får den som är sinnessjuk eller sinnesslö inte ingå äktenskap med mindre medicinalstyrelsen finner skäligt tillåta äktenskapet.

I 3 kap. om lysning föreskrives i 2 § 4 mom. att, om det finns anledning anta att trolovad är sinnessjuk eller sinnesslö eller om trolovad varit sinnessjuk inom de tre senaste åren, skall han med läkarintyg styrka, att sinnessjukdom eller sinnesslöhet inte kan påvisas hos honom eller också visa tillstånd av medicinalstyrelsen att han utan hinder av sinnessjukdomen eller sinnesslöheten äger ingå äktenskapet.

Enligt bestämmelser i den numera upphävda kyrkobokföringskungörelsen den 30 december 1946 (nr 801) skulle till ledning för hindersprövningen vid lysning till äktenskap sinnessjukdom eller sinnesslöhet antecknas i församlingsboken. Häremot svarade vissa bestämmelser i bl. a. stadgan den 19 september 1929 (nr 328) angående sinnessjukvården i riket, som föreskrev skyldighet för läkare vid vissa sjukhus m. fl. att underrätta pastorsämbete om nya fall av sinnessjukdom eller sinnesslöhet som kunde utgöra äktenskapshinder. Underrättelse skulle även ske vid utskrivning annat än på försök. Skyldigheten att anmäla sinnessjukdom och sinnesslöhet

har upphört den 1 januari 1967. Föreskriften i sinnessjukvårdsstadgan om anmälan till pastorsämbete vid utskrivning av patient äger dock alltså tillämpning i fråga om patient, angående vilken anmälan gjorts till pastorsämbetet medan han var intagen på sjukhuset.

Den nya *folkbokföringskungörelsen* den 9 juni 1967 (nr 495), som såvitt nu är i fråga tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1968, innehåller inga bestämmelser om anteckning i folkbokföringsregistren beträffande sinnessjukdom och sinnesslöhet. Äldre anteckningar om äktenskapshinder på grund av sådana tillstånd kvarstår dock för närvarande i viss utsträckning i folkbokföringsregistren.

Motionerna

I motionen II:187 av herr Lindström anförs bl. a. att då person, beträffande vilken anteckning om sinnessjukdom gjorts i kyrkböckerna, begär lysning till äktenskap eller lysningsbevis, så är församlingsprästen enligt gällande bestämmelser skyldig att vidtaga ganska omfattande och för vederbörande i just den situationen högst ovälkomna utredningar. För de ungdomar som för pubertetsstörningar kortare tid varit intagna för vård måste det vara kränkande att vid ett sådant tillfälle bli påmind om en för länge sedan utläkt defekt. Det måste, anser motionären, vara en medborgerlig rättighet för dessa människor att få anteckningarna avförda ur kyrkböckerna.

I motionerna I:196 av herr Svenungsson och II:256 av fröken Wetterström och herr Carlshamre anförs bl. a. att det i dag torde få anses mer än tveksamt om bestämmelserna att vissa psykiska sjukdomar skall utgöra äktenskapshinder är motiverade. Reglerna är i varje fall inte effektiva. Syftet har ju varit att förhindra att sjukdomen nedärves genom att hindra de sjuka att skaffa sig barn. Äktenskapshinder är emellertid nu mindre än någonsin ett hinder mot att få barn.

Hur det än må bli med frågan om äktenskapshinder, så hör enligt motionärernas mening i varje fall tillämpningen vara lika för alla så länge regeln finns kvar. Men nu beror tillämpningen, sägs det, på om den psykiskt sjuke blivit sjuk och kommit under vård före eller efter den 1 januari 1967. En så slumpartad lagtillämpning strider mot allt rättsmedvetande. Motionärerna anser därför att alla anteckningar om äktenskapshinder på grund av psykisk sjukdom bör utgå ur församlingsböckerna.

Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1968

Kungl. Maj:t har den 9 februari 1968 funnit gott förordna att anteckningar om sinnessjukdom och sinnesslöhet skall utgå ur folkbokföringsregistren.

Utskottet

Enligt bestämmelser i den numera upphävda kyrkobokföringskungörelsen skulle till ledning för hindersprövningen vid lysning till äktenskap sinnessjukdom och sinnesslöhet antecknas i församlingsboken. Den gällande folkbokföringskungörelsen innehåller inga motsvarande bestämmelser. Äldre anteckningar kvarstår dock i viss utsträckning i folkbokföringsregistren.

I motionerna I:196 av herr Svenungsson och II:256 av fröken Wetterström och herr Carlshamre samt II:187 av herr Lindström hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att ifrågakvarande anteckningar avlägsnas ur kyrkoböckerna.

Kungl. Maj:t har den 9 februari 1968 förordnat att anteckningar om sinnessjukdom och sinnesslöhet skall utgå ur folkbokföringsregistren. Motionsyrkandena är sålunda redan tillgodosedda, varför utskottet hemställer

att motionerna I:196 och II:256 samt II:187 icke för-
anleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1968

På tredje lagutskottets vägnar:
ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson (fp), Svante Kristiansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Herbert Larsson (s)*, fru Landberg (s)* och herr Nils Nilsson (cp)*;

från a n d r a kammaren: herr Nyberg (fp), fru Torbrink (s), fröken Anderson i Lerum (s), fru Ekroth (s), herrar From (fp), Hammarberg (s), Krönmark (h), och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.